

T.C.
HÂKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU

Sayı : 87742275-010.03-0123-2014

30/04/2014

Konu : Hâkim ve savcılar hakkındaki araştırma,
inceleme ve soruşturma işlemleri

GENELGE

No: 2

Bilindiği üzere; Anayasanın “*Adalet hizmetlerinin denetimi*” kenar başlıklı 144 ve “*Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu*” kenar başlıklı 159 uncu maddelerinde; adalet hizmetleri ile Cumhuriyet savcılarının idari görevlerine ilişkin hususlar hariç olmak üzere hâkim ve savcıların görevlerini; kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ilgili dairesinin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılacağı hüküm altına alınmış; soruşturma ve inceleme işlemlerinin, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilmesi belirtilmiştir.

11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun “*Kurulun görevleri*” kenar başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; “*Aşağıdaki alt bentlerde belirtilen hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, hâkim ve savcıların görevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetlemek; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırmak ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerini yürütmek.*”

1) Bakanlık merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar.

2) Geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluştta çalışan hâkim ve savcılar.

3) İdarî görevleri yönünden savcılar.

4) Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleri.” yetkisi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna verilmiştir.

Öte yandan, 6087 sayılı Kanunun “*Başkanlık, görev ve yetkiler*” kenar başlıklı 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde; “*Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:*

ç) İlgili dairenin teklifi üzerine, hâkim ve savcılar hakkında denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemlere olur vermek.”

“Dairelerin görevleri” kenar başlıklı 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (a-2) bendi ve üçüncü fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde;

“(2) İkinci Dairenin görevleri şunlardır:

a) Hâkim ve savcılarının;

...

2) Görevlerinden dolayı veya görevleri sırasındaki suç soruşturması ile disiplin soruşturma ve kovuşturması sonucu hakkında karar vermek,

(3) Üçüncü Dairenin görevleri şunlardır:

...

c) Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyip gereğini yapmak.

ç) Hâkim ve savcılarının görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını Kurul müfettişleri veya müfettiş yetkilerini haiz kıdemli hâkim veya savcı eliyle araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemler için teklifte bulunmak.”

24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun “Ceza soruşturması veya kovuşturması ile disiplin soruşturmasının bir arada yürütülmesi ve zamanaşımı” kenar başlıklı 72 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında ceza soruşturması veya kovuşturmasına başlanmış olması, aynı olaydan dolayı disiplin soruşturmasını gerektirmeyeceği gibi, ilgilinin mahkûm olması veya olmaması ayrıca disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez.

Meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarını gerektiren eylemler hariç olmak üzere, bu Kanuna göre disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin işlenmesinden itibaren üç yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılamaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez.

Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder ve bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, ikinci fıkrada belirtilen süre yerine bu süreler uygulanır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.”

“Soruşturma” kenar başlıklı 82 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle, haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle yaptırılabilir.

Soruşturma ile görevlendirilen hâkim ve savcılar, adalet müfettişlerinin 101 inci maddedeki yetkilerini haizdirler.”

“Soruşturmada savunma” kenar başlıklı 84 üncü maddesinde; “Hâkim ve savcılarının savunmaları, soruşturmayı yapan görevlilerin üç günden az olmamak üzere verdiği süre içinde

veya belirttiği bir tarihte alınır. Süresi içinde veya belirtilen tarihte savunmasını yapmayan bu hakından vazgeçmiş sayılır.”

“Suça katılma” kenar başlıklı 86 ncı maddesinde; “Hâkim ve savcıların suçlarına iştirak edenler aynı soruşturma ve kovuşturma mercilerine tabidirler.”

“Soruşturmanın tamamlanması” kenar başlıklı 87 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında tamamlanan soruşturma evrakı Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu Genel Müdürlük tarafından yapılacak inceleme sonunda düzenlenecek düşünce yazısı üzerine kovuşturma yapılmasına veya disiplin cezası uygulanmasına gerek olup olmadığı Bakanlıkça takdir edilerek evrak ilgili mercilere tevdi olunur veya işlemden kaldırılır.”

“Kovuşturma kararı ve ilk soruşturma” kenar başlıklı 89 uncu maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle kovuşturma yapılması gerekli görüldüğü takdirde evrak, Adalet Bakanlığınca ilgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet savcılığına, Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda görevli hâkim ve savcılar hakkındaki evrak ise Ankara Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.

Cumhuriyet savcısı beş gün içinde iddianamesini düzenleyerek evrakı, son soruşturmanın açılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilmek üzere ağır ceza mahkemesine verir.

İddianamenin bir örneği Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince, hakkında kovuşturma yapılana tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine ilgili, Kanunda yazılı süre içinde delil toplanmasını ister veya kabul edilebilir istekte bulunursa bu husus göz önünde tutulur ve gerekirse soruşturma başkan tarafından derinleştirilir.”

“Kişisel suçlarda soruşturma ve kovuşturma” kenar başlıklı 93 üncü maddesinde; “Hâkim ve savcıların kişisel suçları hakkında soruşturma, ilgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısına, son soruşturma o yer ağır ceza mahkemesine aittir.

Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarındaki hâkim ve savcılarının kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma Ankara Cumhuriyet Başsavcısı ve ağır ceza mahkemesine aittir.”

Hükümlerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan, ülkemizin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi çatısı altında bir danışma organı olarak kurulmuş olan Hukuk Yoluyla Demokrasi İçin Avrupa Komisyonunun (Venedik Komisyonu) 17-18 Aralık 2010 tarihli Genel Kurul Toplantısında kabul ettiği “Türkiye Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu Tasarısı Hakkında 600/2010 sayılı Görüşü”nde; “Anayasanın 144 üncü maddesinin hâkim ve savcılarının yargısal görevleri ile ilgili olmayıp, idari görevler ile sınırlı olduğu vurgulanarak bazı durumlarda bu görevler arasındaki sınırın belirlenmesinin zorluğuna işaret edilmiş, yapılacak denetim ve soruşturmaların yargı bağımsızlığı güvencesine müdahale oluşturmamasını teminen “idari görevler” kavramının dar yorumlanması gerektiği” belirtilmiştir.

Bu itibarla;

Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetler ile yapılan araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerinde;

1- Hâkim ve savcılar hakkında ihbar veya şikâyeti içeren dilekçe veya evrakın Cumhuriyet başsavcılıkları ile adalet komisyonlarına intikal etmesi hâlinde, herhangi bir araştırma, inceleme ve soruşturma işlemi yapılmadan;

a) Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar, geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluştaki çalışan hâkim ve savcılar, idari görevleri yönünden savcılar ve Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleriyle ilgili olanların Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne,

b) (a) bendi kapsamı dışında kalan hâkim ve savcılarla ilgili olanların ise Genel Sekreterliğe gönderilmesi,

2- Hâkim ve savcılarının kişisel suçlarına ilişkin ihbar ve şikâyetlerde izne gerek bulunmadığından soruşturmanın 2802 sayılı Kanununun 93 üncü maddesi gereğince;

a) İlgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı,

b) Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar (2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 98 inci maddesi uyarınca birinci sınıf hâkim ve savcılar hariç) hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcısı tarafından bizzat yürütülerek sonuçlandırılması, bu nevi soruşturmaların kolluğa bırakılmaması, düzenlenecek iddianame veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın ilgili soruşturma evrakı örneği ile birlikte; kamu davası açıldığında ise yargılama neticesinde verilen mahkeme kararının kesinleşmiş tasdikli bir suretinin disiplin yönünden yapılacak değerlendirmeye esas olmak üzere bu bentte sayılanlar yönünden Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne; bunun dışındakilerin ise Genel Sekreterliğe gönderilmesi,

3- İzin verilmesi üzerine, araştırma, inceleme ve soruşturmaların, muhakkik tayin edilenler tarafından bizzat yapılması, istinabe gibi zorunlu durumlar dışında başka hâkim ve savcılar ile kolluğa tevdi edilmemesi,

4- İhbar veya şikâyetin müstear isimle yapıldığının anlaşılması veya ihbarcı ile şikâyetçinin tespit edilememesi ya da bunlara ulaşılamaması hâllerinde, evrakın bu gerekçelerle iade edilmemesi, tahkiki mümkün isnat ve iddiaların araştırılarak durumun açıklığa kavuşturulması,

5- İnceleme veya soruşturma evrakının 09/04/2011 tarihli ve 27900 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca müfettişe devredilmesi hâlinde muhakkik tarafından durumun Genel Sekreterliğe bildirilmesi,

6- Hakkında soruşturma izni verilen hâkim, savcı veya diğer ilgilinin savunmasını eksiksiz yapabilmesi ve savunma hakkının kısıtlanmaması için soruşturma izin kararında yer alan kendisi ile ilgili iddiaların yazılı olarak aynen bildirilmesi, savunmada gösterilen tanıkların dinlenmesi ve ileri sürülen delillerin toplanması,

7- Konuya ilişkin evrak veya dosyanın incelendiğine dair ayrıntılı inceleme tutanağı tanzim edilmesi, önemli görülen belgelerin tasdikli örneklerinin evraka eklenmesi, gerekmediği hâllerde tüm evrak fotokopisinin gönderilmemesi,

8- İnceleme ve soruşturmaların zamanaşımına uğramaması bakımından, kanun yollarına başvuru sebebiyle mahallinde incelenemeyen şikâyet konusuyla ilgili dosyaların

aslının veya lüzumlu görülen belgelerin tasdikli bir örneğinin merciinden getirtilmesi suretiyle inceleme tutanağı düzenlenmesi ve gerektiği takdirde ilgili evrakın bir suretinin alınması,

9- Hâkim ve savcılar ile birlikte şikâyet olunan kişiler hakkında, iddiaya konu eylemler arasında 2802 sayılı Kanununun 86 ncı maddesi anlamında birliktelik bulunmaması durumunda evrak tefrik edilerek, diğer kişilerin tabi oldukları usule göre kanuni gereğinin takdir ve ifasına tevessül edilmesi, evrakın birlikte fezlekeye bağlanarak Genel Sekreterliğe iletilmemesi,

10- Araştırma ve inceleme izni verilen hâllerde hâkim ve savcının savunmasının alınmaması, soruşturma izni verilen hâllerde ise ilgilinin savunmasının 2802 sayılı Kanununun 84 üncü maddesi uyarınca alınması,

11- Soruşturma konusu eylemin cezai yönden kovuşturmayı gerektirdiğinin değerlendirilmesi durumunda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda şüpheliye tanınan hakların hatırlatılması suretiyle ilgilinin savunmasının alınması,

12- Kovuşturma izni verilen hâllerde; son soruşturmanın açılmasına veya açılmasına yer olmadığına ilişkin mahkeme kararı ile yargılama sonunda verilen mahkeme kararının kesinleşmiş tasdikli bir suretinin Genel Sekreterliğe gönderilmesi,

13- 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 72 nci maddesinde belirtilen zamanaşımı süreleri dikkate alınarak, inceleme ve soruşturmaya konu eylem tarihlerinin titizlikle tespit edilmesi, inceleme ve soruşturmaların mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılarak evrakın Genel Sekreterliğe ivedilikle intikal ettirilmesi,

14- Fezleke tanzim edilirken;

a) Fezleke başlığının araştırma izni verilen hâllerde “*araştırma fezlekesi*”, inceleme izni verilen hâllerde “*inceleme fezlekesi*”, soruşturma izni verilen hâllerde “*soruşturma fezlekesi*” inceleme ve soruşturma izninin birlikte verildiği hâllerde ise “*inceleme ve soruşturma fezlekesi*” şeklinde yazılması,

b) Araştırma, inceleme veya soruşturma olurunun tarih ve sayısı ile sayı hanesindeki haberleşme kodu ve dosya numarasının yazılması,

c) İhbar eden veya şikâyetçinin açık kimlik ve adresinin belirtilmesi,

ç) Haklarında araştırma, inceleme veya soruşturma yapılan hâkim ya da savcının kimlik bilgileri ile son görev yeri, görevi ve sicil numarasının yazılması,

d) İddia konusu eylem tarihlerinin ayrı ayrı belirtilmesi,

e) Her bir hâkim ve savcı hakkındaki iddiaların ayrı ayrı gösterilmesi,

f) İnceleme veya soruşturma evresindeki işlemlerin ne şekilde yapıldığının, hangi delillerin toplandığının, gerek görülmemeyen delillerin ise toplanmama sebeplerinin belirtilmesi,

g) Soruşturma izni verilen hâllerde ilgili hâkim ve savcının savunmasına özet olarak yer verilmesi,

ğ) Savunmada gösterilen delillerin toplanmasına gerek görülmemesi hâlinde bunun gerekçesinin yazılması,

h) İddiaların tümünün ayrı ayrı değerlendirilerek her bir iddiaya ilişkin sonuca nasıl varıldığına dair kanaatin açıkça belirtilmesi,

ı) İnceleme izni verilen hâllerde soruşturma izni verilmesine gerek olup olmadığı, soruşturma izni verilen hâllerde ise eylem ya da eylemlerin cezai yönden kovuşturma izni verilmesini ve disiplin cezasını gerektirip gerektirmediği hususunda kanaatin belirtilmesi,

i) Hakkında inceleme veya soruşturma yapılan hâkim veya savcının bulunduğu mahalde, 2802 sayılı Kanununun 46 ncı maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları uyarınca göreve

devamında sakınca görülmesi ve idari tasarrufla yerinin değiştirilmesi lüzumuna kanaat getirilmesi hâlinde durumun sonuç kısmında açıkça belirtilmesi,

15- Dosyanın düzenli hazırlanması ve dizi pusulasına bağlanarak gönderilmesi, işin mahiyeti ve evrakın kapsamlı olması gibi zorunluluk bulunan hâllerde inceleme ve soruşturma sırasında bilgisayarda yapılan işlemlerin ve özellikle hazırlanan inceleme ve soruşturma fezlekesinin DVD, CD ve benzeri dijital ortama aktarılmış bir suretinin evrak ekinde Genel Sekreterliğe gönderilmesi,

16- İnceleme ve soruşturma iznine ilişkin karar ve olur aslının dosyadan çıkarılmaması, fezleke ve evrak ekinde Genel Sekreterliğe iade edilmesi,

17- Şikâyetçinin medeni haklarını kullanma ehliyetinden mahrum olduğunun anlaşılması hâlinde durumun izah edilmesi, vesayet altına alınmamış olmakla birlikte akıl hastalığına düşer olduğunun anlaşılması durumunda, varsa raporun evraka eklenmesi ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun “*Akil hastalığı ve akıl zayıflığı*” kenar başlıklı 405 inci maddesine göre işlem yapılması için konunun yetkili vesayet makamına bildirilmesi,

18- Sadece disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar veya şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hâllerde ihbar eden veya şikâyetçi hakkında 2802 sayılı Kanununun 76 ncı maddesi uyarınca Adalet Bakanlığında izin istenmesi, suç isnadı niteliğindeki ihbar ve şikâyetler ile ilgili olarak izin istenmeden genel hükümler uyarınca resen gereğine tevessül olunması,

19- Hâkim ve savcı ile birlikte şikâyet edilip dosyası tefrik edilerek genel hükümler uyarınca soruşturma yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen şahıslar hakkındaki evrakın alındığının bildirilmesi ile yetinilmesi, yapılan işlem sonucundan ve akıbetinden ancak istenilmesi halinde Kurula bilgi verilmesi,

20- Hâkim ve savcılar hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma yapılması işlemlerinden Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görev ve yetkisi kapsamında kalan hususlara ilişkin olmak üzere; 2802 sayılı Kanunun bu genelgeye konu edilen ilgili maddelerinde geçen “*Adalet Bakanlığı*”, “*Adalet Bakanı*” veya “*Ceza İşleri Genel Müdürlüğü*” ibarelerinin; “*Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu*”, “*İlgili Daireleri*” ve “*Kurul Başkanı*” olarak değiştirilmesinin inceleme ve soruşturmalar sırasında göz önünde tutulması,

Konularında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi hususunun, Genel Kurulun 30/04/2014 tarihli ve 215 sayılı kararı ile tüm teşkilata duyurulmasına karar verilmiştir.